

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ๓** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เล่มนี้ จัดพิมพ์โดย บริษัท **คุรุมีเดีย จำกัด**

ผู้เรียบเรียง	๑. รศ. ยอดชาย พรหมอินทร์	
ผู้ตรวจ	๑. ผศ. ดร.ณัฐริดา ภูจิ๊บ	ภูจิ๊บ
	๒. ดร.เดชิต ตรีชัย	ตรีชัย
	๓. นางสาวสุวิรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	รัตนพงศ์ธระ
บรรณาธิการ	๑. ผศ. ดร.จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า	แพทย์หลักฟ้า
	๒. ดร.สุชาติ ทองลิมา	ทองลิมา

หนังสือเล่มนี้ประกันคุณภาพโดยผู้ผลิต และจะต้องส่งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตรวจประเมินคุณภาพทางวิชาการ เพื่อกำหนดให้ใช้ในสถานศึกษาแทนใบประกันคุณภาพของสำนักพิมพ์ กรณีที่พบข้อบกพร่องข้อผิดพลาด กรุณาแจ้งให้สำนักพิมพ์ทราบเพื่อดำเนินการตามที่ระบุในใบประกันคุณภาพสื่อฯ (ปกหลัง) พร้อมทั้งแจ้งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาทราบด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุญาตให้ใช้หนังสือในสถานศึกษาต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์ ๓

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

รศ. ยอดชาย พรหมอินทร์ ศ.บ. (ศิลปะไทย), ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา)

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร.ณัฐริดา ภูจิ๊บ ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (บริหารการศึกษา), ค.ด. (ศิลปศึกษา)

ดร.เดชิต ตรีชัย กศ.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ประถมศึกษา), Ph.D (Strategy of Development)

นางสาวสุวิรัตน์ รัตนพงศ์ธระ กศ.บ. (ทัศนศิลป์ศึกษา), กศ.ม. (ศิลปศึกษา)

บรรณาธิการ

ผศ. ดร.จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า ศษ.บ. (จิตรกรรมสากล),กศ.ม. (ศิลปศึกษา),

ดร.สุชาติ ทองลิมา ปร.ด. (ศิลปวัฒนธรรมวิจัย)

กศ.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ศิลปศึกษา), ค.ด. (ศิลปศึกษา)

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๘ พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม ราคา ๗๙ บาท ISBN : 978-616-8299-46-3

บริษัท คุรุมีเดีย จำกัด

KURU MEDIA CO., LTD.

๘๗/๑๒๙ ถนนเทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๕ ๔๘๑๘ โทรสาร ๐ ๒๕๕๐ ๒๕๒๓

จัดพิมพ์โดย บริษัท คุรุมีเดีย จำกัด

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท คุรุมีเดีย จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ๓** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้เรียบเรียงขึ้นโดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ ๑ ทัศนศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงขึ้นให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ นำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการค้นคว้า สำรวจ สร้างสรรค์ ทำงานเป็นทีม แก้ปัญหา สื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาสู่การประกอบอาชีพได้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้จัดเนื้อหาให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องกันเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ตลอดจนเห็นคุณค่าของศิลปะ

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๖ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ
- ๒ ทักษะในการสร้างงานทัศนศิลป์
- ๓ การวิเคราะห์ วิจารณ์ งานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น
- ๔ วัฒนธรรม ประเพณี อาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์
- ๕ การประเมินผลงานทัศนศิลป์ เพื่อจัดนิทรรศการ
- ๖ งานทัศนศิลป์กับวัฒนธรรมไทยและสากล

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ฝ่ายวิชาการ บริษัท **คุรุมีเดีย จำกัด**

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชา ทศศิลป์ ๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
เวลา ๔๐ ชั่วโมง/ปี

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ไทยและสากล งานทัศนศิลป์ที่อยู่ในวัฒนธรรมต่าง ๆ วิเคราะห์งานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น แล้วนำผลการวิเคราะห์มาพัฒนาผลงานของตนเอง

มีทักษะในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ไทยและสากลโดยใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ ทั้งทัศนศิลป์ ๒ มิติ ๓ มิติ และงานสื่อผสม แล้วนำผลงานมาจัดนิทรรศการได้ถูกต้องตามวิธีการและประเมินผลงานทัศนศิลป์ได้

ชื่นชมการสร้างสรรคงานทัศนศิลป์ เห็นคุณค่าความงาม และประโยชน์ของงานทัศนศิลป์ และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

หน่วยการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด											
		ศ ๑.๑											ศ ๑.๒
		๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒
๑. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ		✓	✓	✓				✓					
๒. ทักษะในการสร้างงานทัศนศิลป์					✓	✓	✓			✓			
๓. การวิเคราะห์ วิวิจารณ์ งานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น								✓					
๔. วัฒนธรรมประเพณี อาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์											✓		✓
๕. การประเมินผลงานทัศนศิลป์เพื่อจัดนิทรรศการ												✓	
๖. งานทัศนศิลป์กับวัฒนธรรมไทยและสากล													✓

สารบัญ

๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ

สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ

กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๑

คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

ผลงาน เทคนิค วิธีการของศิลปินไทยในการสร้างงานทัศนศิลป์

กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๒

คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

๒ ทักษะในการสร้างงานทัศนศิลป์

การสร้างงานทัศนศิลป์ทั้งไทยและสากล

กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๓

คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

การใช้หลักการออกแบบในการสร้างงานสื่อผสม

กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๔

คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

การสร้างงานทัศนศิลป์แบบ ๒ มิติและ ๓ มิติ เพื่อถ่ายทอด

ประสบการณ์และจินตนาการ

กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๕

คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๖

คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

๑

๒

๑๔

๑๔

๑๕

๒๐

๒๐

๒๑

๒๒

๒๔

๒๔

๓๐

๓๑

๓๑

๓๒

๓๖

๓๖

๔๐

๔๐

การวิเคราะห์วิจารณ์งานทัศนศิลป์ ของตนเองและผู้อื่น

การวิเคราะห์วิจารณ์งานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น
กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๗
คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

๔๑
๔๓
๔๔
๔๔

วัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์

วัฒนธรรมการสร้างบ้านเรือนไทย
กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๘
คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

ประเพณีไทย
กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๙
คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

อาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์
กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๑๐
คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

๔๙
๕๐
๕๔
๕๔
๕๕
๖๓
๖๓
๖๔
๖๗
๖๘

การประเมินผลงานทัศนศิลป์ เพื่อจัดนิทรรศการ

การจัดนิทรรศการศิลปะ
เกณฑ์การประเมินผลงานทัศนศิลป์
กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๑๑
คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

๖๙
๗๐
๗๒
๗๔
๗๕

งานทัศนศิลป์กับวัฒนธรรมไทย และสากล

ศิลปะไทยสมัยรัตนโกสินทร์
กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๑๒
คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

ศิลปะสากล
กิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดที่ ๑๓
คำถามส่งเสริมการเรียนรู้

บรรณานุกรม

๗๖
๗๗
๘๓
๘๔
๘๕
๙๘
๙๙
๑๐๐

สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ

บทเรียนนี้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

มาตรฐาน ศ ๑.๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด : สิ่งที่มีนักเรียนถึงขั้นจะปฏิบัติได้

ศ ๑.๑ (๑) บรรยายสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ที่เลือกมา โดยใช้ความรู้เรื่องทัศนธาตุและหลักการออกแบบ

(๒) ระบุและบรรยายเทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานทัศนศิลป์

(๓) วิเคราะห์และบรรยายวิธีการใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสร้างงานทัศนศิลป์ของตนเองให้มีคุณภาพ

(๔) สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์สื่อความหมายเป็นเรื่องราว โดยประยุกต์ใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ

สาระการเรียนรู้

๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ

กิจกรรมเรื่อง : ความสมดุลของศิลปะและธรรมชาติ

๒ ผลงาน เทคนิค วิธีการของศิลปินไทยในการสร้างงานทัศนศิลป์

กิจกรรมเรื่อง : ตามรอยเหม เวชกร

ความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้

วิเคราะห์และบรรยายวิธีการใช้ทัศนธาตุ หลักการออกแบบในการสร้างงานทัศนศิลป์ รวมทั้งผลงาน เทคนิค วิธีการของศิลปินไทยในการสร้างงานทัศนศิลป์ นำมาประยุกต์ใช้สร้างสรรค์งานเพื่อสื่อความหมาย ถ่ายทอดประสบการณ์และจินตนาการได้

สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้ ทัศนธาตุและหลักการออกแบบ

ทัศนธาตุ

ในการเรียนทัศนศิลป์นั้น ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับทัศนธาตุเป็นเรื่องแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากทัศนธาตุเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำไปจัดองค์ประกอบศิลป์ เพื่อให้เกิดความงามตามหลักการทางศิลปะ และเป็นการสร้างสรรค์ผลงานทางจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ทัศนธาตุที่สำคัญ ได้แก่

๑. จุด (Dot) คือ ทัศนธาตุที่เล็กที่สุด และเป็นจุดกำเนิดของทัศนธาตุต่างๆ

๒. เส้น (Line) เกิดจากการเรียงตัวของจุด เส้นมีความสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ เพราะเป็นสิ่งที่ควบคุมพื้นที่ทำให้เกิดรูปและความหมาย รวมถึงบ่งบอกขนาด ความยาว ความกว้าง ทิศทาง และเป็นสื่อแสดงออกทางอารมณ์ของศิลปิน

การนำเสนอเส้นชนิดต่างๆ บนงานทัศนศิลป์จะพบเส้นหลายชนิดซึ่งให้ความรู้สึกทางอารมณ์ ดังนี้

- * เส้นตรงแนวตั้ง ให้ความรู้สึกมั่นคง แข็งแรง ความสูง
- * เส้นตรงแนวนอน ให้ความรู้สึกสงบ ราบเรียบ ความกว้าง
- * เส้นเฉียงหรือเส้นทแยง ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว รวดเร็ว ไม่หยุดนิ่ง
- * เส้นโค้งหรือเส้นคด ให้ความรู้สึกอ่อนหวาน พลัดไหว นุ่มนวล
- * เส้นหยัก ให้ความรู้สึกสับสนวุ่นวาย ยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ

๓. รูปร่าง (Shape) เป็นทัศนธาตุที่เกิดจากการล้อมรอบด้วยเส้นบนระนาบ (Plane) มีลักษณะเป็น ๒ มิติ คือ ความกว้างและความยาว รูปร่างจำแนกออกได้หลายชนิด ดังนี้

รูปร่างเรขาคณิต (Geometric Shape) คือ พื้นที่ล้อมรอบด้วยเส้นตรง วงกลมและวงรี เช่น รูปสี่เหลี่ยม รูปสามเหลี่ยม รูปหกเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมคางหมู วงกลม วงรี เป็นต้น

รูปร่างสัญลักษณ์ (Symbol Shape) คือ รูปร่างที่มนุษย์สร้างขึ้นมาอย่างง่าย ๆ เพื่อสื่อความหมายอย่างรวดเร็ว เช่น ป้ายจราจร ป้ายบอกทาง เครื่องหมายการค้า เป็นต้น

รูปร่างธรรมชาติ (Natural Shape) คือ รูปร่างที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น รูปร่างของคน สัตว์ พืช ภูเขา ก้อนหิน

รูปร่างอิสระ (Free Shape) คือ รูปร่างที่ศิลปินสร้างขึ้นเพื่อสื่อความหมายทางอารมณ์ ให้ความเป็นอิสระ เคลื่อนไหว และไม่มีการกำหนดที่แน่นอน

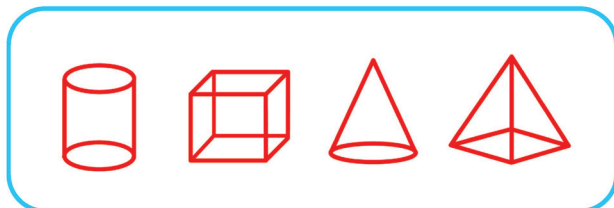
รูปร่างอิสระที่เลียนแบบธรรมชาติที่ศิลปินสร้างขึ้น มีลักษณะคล้ายธรรมชาติแต่ไม่เป็นรูปร่างธรรมชาติ

๕
ทัศนศิลป์ ม. ๑

รูปทรง (Form) คือ มวล (Mass) และปริมาตร (Volume) ของวัตถุในอากาศ มีลักษณะเป็น ๓ มิติ คือ ความกว้าง ความยาว ความสูง ซึ่งทำให้เกิดการรับรู้ในเรื่องของความมีมิติและน้ำหนัก รูปทรงมีหลายชนิด ดังนี้

รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form) คือ รูปทรงที่ล้อมรอบด้วยเส้นตรง เส้นโค้งวงกลม และเส้นวงรีทั้ง ๓ มิติ เช่น รูปทรงสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ รูปทรงกระบอก รูปทรงกรวย และรูปทรงพีระมิด เป็นต้น

รูปทรงธรรมชาติ (Natural Form) คือ รูปทรงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น รูปทรงมนุษย์ รูปทรงพืช รูปทรงสัตว์ รูปทรงก้อนหิน รูปทรงภูเขา เป็นต้น

รูปทรงอิสระ (Free Form) คือ รูปทรงที่ไม่มีโครงสร้างแน่นอน เป็นรูปทรงที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน

๕
ทัศนศิลป์ ม. ๑

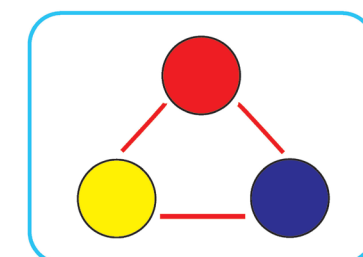
สี (Colour) เป็นทัศนธาตุที่เกิดจากปฏิกิริยาของสายตากับแสงที่ตกกระทบวัตถุแล้ววัตถุดูดซับรังสีและสะท้อนความยาวของคลื่นแสงไม่เท่ากัน

สีเป็นทัศนธาตุสำคัญในการสร้างงานทัศนศิลป์เพราะสีมีอิทธิพลในเรื่องของอารมณ์ การสื่อความหมาย และก่อให้เกิดการรับรู้ได้ ๓ ลักษณะ คือ การรับรู้สีของแสง (Coloured Light) การรับรู้สีของสาร (Coloured Pigment) และการรับรู้สีในเชิงจิตวิทยา (Coloured Meaning)

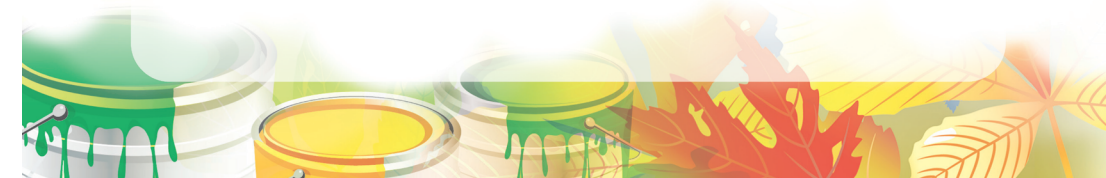
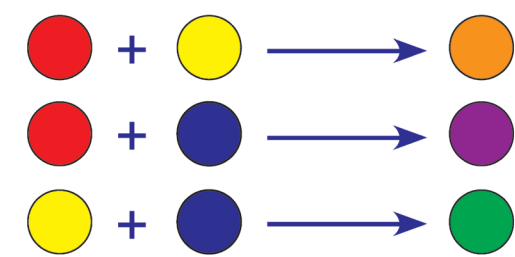
๕.๑ สีของแสง (Coloured Light) คือ ความแตกต่างของคลื่นแสงที่เรามองเห็นโดยมีแม่สีพื้นฐาน คือ สีแดง (Red) สีเขียว (Green) และสีน้ำเงิน (Blue) เมื่อสีทั้งสามรวมตัวกันจะเห็นเป็นสีขาว เช่น การมองเห็นสีจากจอโทรทัศน์ การมองเห็นสีจากจอมอนิเตอร์ และจอโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

๕.๒ สีของสาร (Coloured Pigment) คือ สีที่มองเห็นบนวัตถุต่างๆ เกิดจากการสะท้อนของคลื่นแสง เมื่อลำแสงสีขาวตกกระทบวัตถุ คลื่นแสงบางส่วนจะถูกดูดซับไว้และสะท้อนเพียงบางสีออกมา

แม่สีพื้นฐาน (Primary Colours) คือ สีที่เป็นต้นกำเนิดของสีต่างๆ ได้แก่ สีแดง (Red) สีเหลือง (Yellow) และสีน้ำเงิน (Blue)

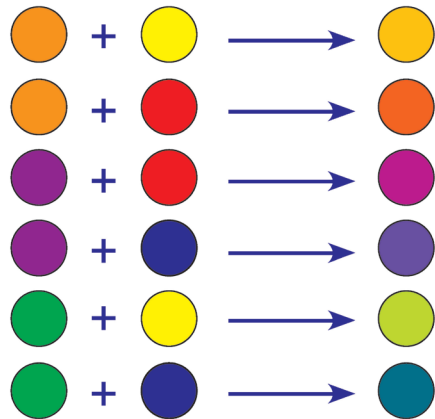

สีขั้นที่ ๒ (Secondary Colours) คือ สีที่เกิดจากการผสมของแม่สีแต่ละคู่ด้วยเนื้อสีที่เท่ากัน ได้แก่ สีส้ม (Orange) สีม่วง (Violet) และสีเขียว (Green)

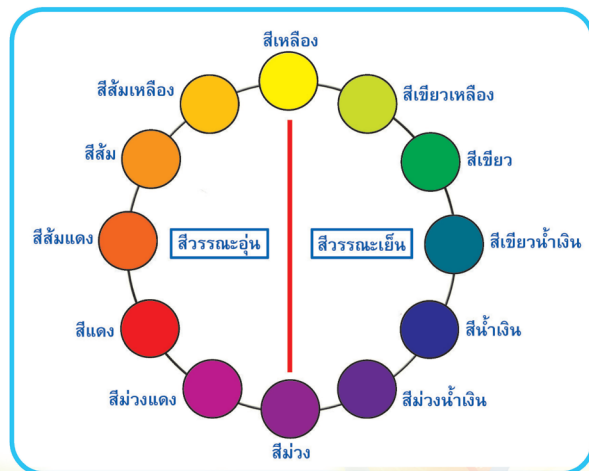

สีขั้นที่ ๓ (Tertiary Colours) คือ สีที่เกิดจากการผสมแม่สีกับสีขั้นที่ ๒ แต่ละคู่ด้วยเนื้อสีที่เท่ากัน ได้แก่ สีส้มเหลือง สีส้มแดง สีม่วงแดง สีม่วงน้ำเงิน สีเขียวเหลือง และสีเขียวน้ำเงิน

วาระของสี เกิดจากการแบ่งสีในวงจรสีกออกเป็น ๒ กลุ่ม โดยมีสีเหลืองและสีม่วงอยู่ตรงกลาง สีกลุ่มแรกที่อยู่ซ้ายมือ เช่น สีเหลือง สีส้มเหลือง สีส้มแดง สีแดง สีม่วงแดง เรียกว่า สีวรรณะอุ่น จะให้ความรู้สึกร้อน อบอุ่น สนุกสนาน และโดดเด่นดึงดูดความสนใจ ส่วนสีกลุ่มที่สองที่อยู่ขวามือ เช่น สีเขียวเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน สีม่วง สีม่วงน้ำเงิน เรียกว่า สีวรรณะเย็น จะให้ความรู้สึกเย็นตา สงบ ลึกลับ

ภาพแสดงการแบ่งวงจรสีกออกเป็นสีวรรณะอุ่นและสีวรรณะเย็น

๕.๓ สีในเชิงจิตวิทยา (Coloured Meaning) ได้แก่ การรับรู้ทางอารมณ์ของมนุษย์ที่มีต่อสีต่างๆ โดยอ้างอิงจากประสบการณ์และธรรมชาติ เพื่อสื่อสารในงานทัศนศิลป์ให้เกิดความหมายที่เข้าใจตรงกัน ดังนี้

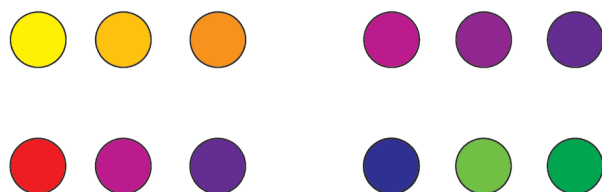
- **สีแดง** ให้ความรู้สึกสว่างไสว ความร้อนแรงและโดดเด่น
- **สีเหลือง** ให้ความรู้สึกแจ่มใส ร่าเริง ดึงดูดสายตา
- **สีส้ม** ให้ความรู้สึกคึกคักว่องไว ทันสมัย มีพลัง
- **สีน้ำเงิน** ให้ความรู้สึกสุขุม สงบเยือก หนักแน่น สุภาพ
- **สีเขียว** ให้ความรู้สึกสดชื่น เย็นตา ชุ่มชื้น ปลอดภัย เป็นธรรมชาติ
- **สีม่วง** ให้ความรู้สึกข่อนเร้น เร้นลับ มีเสน่ห์ แอบแฝง
- **สีชมพู** ให้ความรู้สึกอ่อนหวาน น่ารัก สดใส นุ่มนวล
- **สีน้ำตาล** ให้ความรู้สึกเก่าแก่ โบราณ สงบ หนักแน่น
- **สีเงิน** ให้ความรู้สึกมีค่า มีราคา ทันสมัย
- **สีทอง** ให้ความรู้สึกหรูหรา มีความสำคัญ เจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์
- **สีเทา** ให้ความรู้สึกหดหู่ เศร้าหมอง ไร้ชีวิต ค่อยๆ ลึกลับ
- **สีขาว** ให้ความรู้สึกเรียบง่าย สะอาด บริสุทธิ์ ความดีงาม ความจริง
- **สีดำ** ให้ความรู้สึกลึกลับ เศร้าโศก น่ากลัว หนักแน่น อดทน มีพลัง

เรื่องของสีและความหมายที่กล่าวมานั้นเป็นไปตามความรู้สึกของคนทั่วไป แต่การเลือกใช้สีทางทัศนศิลป์ยังมีหลักของการใช้สีอีกหลายประการ เช่น สีกลมกลืนและสีที่ขัดแย้งกันอย่างรุนแรง เป็นต้น

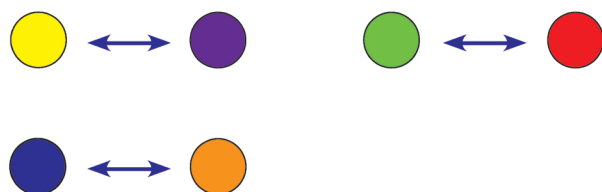

สีกลมกลืน (Harmony) ได้แก่วัตถุที่อยู่ใกล้เคียงกันในวงจรสี ให้ความกลมกลืนทางสายตาเป็นเอกภาพ
ดังตัวอย่าง

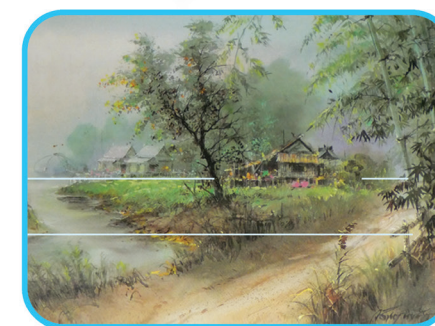
สีขัดแย้งกันอย่างรุนแรง (Contrast) ได้แก่วัตถุที่อยู่ตรงกันข้ามในวงจรสี ให้ความรู้สึกขัดแย้งและตัดกัน
อย่างรุนแรง แต่ถ้านำมาใช้ตามสัดส่วน ๑๐๐ : ๓๐ จะทำให้เกิดความโดดเด่นต่อสายตา ดังนี้

๖๖ คุณค่า (Value) คือ ค่าน้ำหนักของแสงและเงา หรือน้ำหนักของสี หรือการเติมสีขาวและสีดำ
ลงในเนื้อสีต่างๆ เพื่อทำให้เกิดมิติ เกิดระยะใกล้-ไกล สามารถสร้างงานทัศนศิลป์ให้ดูสมจริง

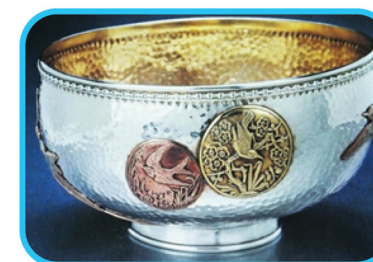
ภาพแสดงค่าของแสงและเงาทำให้เกิดมิติระยะใกล้-ไกล

ศิลปิน วสันต์ นิยมสมาน

จากภาพแสดงให้เห็นน้ำหนักของแสงที่มีต่อสายตา ทำให้เกิดระยะใกล้-ไกล ให้นักเรียนสังเกต
สีของภาพที่แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนหน้าที่อยู่ใกล้ที่สุดก่อนถึงต้นไม้ ส่วนกลางที่อยู่ตรงต้นไม้ไกลออกไป
ถึงบ้าน และส่วนไกลสุดกลุ่มบ้านและทิวไม้ที่อยู่หลังบ้าน จะเห็นว่าการให้น้ำหนักสีต้นไม้ทั้ง ๓ ส่วน
แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ ระยะใกล้สีน้ำหนักรวมจะเข้ม ระยะกลางสีปานกลางแต่เน้นด้วยการผสมสีดำ
และระยะไกลสีน้ำหนักรวมที่จางกว่าทุกระยะเหมือนเติมสีขาวลงในเนื้อสี

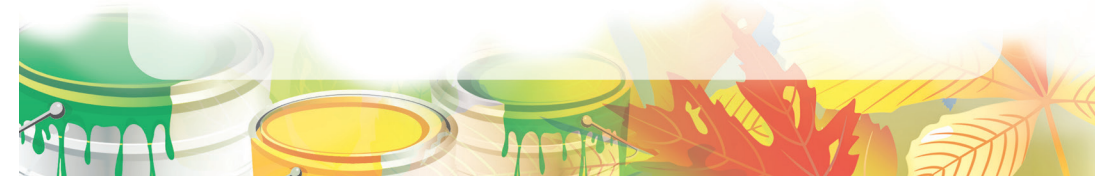
๖๗ พื้นผิว (Texture) หมายถึง ผิวของงานทัศนศิลป์ที่ปรากฏให้เห็น มีหลากหลายลักษณะ เช่น
เรียบ ขรุขระ หยาบ มันวาว เป็นต้น ลักษณะของพื้นผิวที่ต่างกันนี้ ก่อให้เกิดอารมณ์ในการรับรู้ต่างกัน

ผิวมันแวววาว ทำให้เกิดคุณค่า ตื่นเต้นเร้าใจ

ผิวมีลักษณะต่างกันทำให้เกิดรูปและพื้น

๑๐
หน้าศิลป์ ม. ๑

๑๐. บริเวณว่าง (Space) หมายถึง บริเวณที่ไม่มีรูปปรากฏ ซึ่งอาจหมายถึงบริเวณที่เป็นพื้น (Positive and Negative Space) หรือบริเวณที่เป็นอากาศว่างเปล่า (Physical or Actual Space) ซึ่งบริเวณว่างนี้จะต้องมีความสัมพันธ์กับรูปร่างหรือรูปทรงเพื่อทำให้เกิดมิติลวงตา

บริเวณว่างของพื้นระนาบทำให้เห็นรูปร่างที่มีความอ่อนช้อยและโดดเด่น

บริเวณว่างในอากาศทำให้เห็นว่าโต๊ะมีความโปร่งบางและมีรูปทรงที่อ่อนช้อยงดงาม

หลักการออกแบบ

เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับทัศนธาตุทั้ง ๘ อย่างแล้ว ต่อไปต้องเรียนรู้ว่าจะนำทัศนธาตุเหล่านี้มาสร้างงานทัศนศิลป์ให้เกิดความสวยงามและสื่อความหมายได้อย่างไร ซึ่งต้องอาศัยหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ทั้ง ๗ ประการ ดังนี้

๑๑. ความเป็นเอกภาพ (Unity) เป็นหลักสำคัญที่สุดในการจัดองค์ประกอบศิลป์ การสร้างงานทัศนศิลป์ต้องจัดทัศนธาตุให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวหรือการอยู่ร่วมกันอย่างประสานกลมกลืน ไม่ขัดตาหรือเกะกะตา การสร้างเอกภาพมีหลายวิธี เช่น การสร้างเอกภาพด้วยขนาดที่ใกล้เคียงกันด้วยรูปร่าง รูปทรงที่คล้ายกันด้วยทิศทาง ด้วยโทนสีใกล้เคียงกัน หรือพื้นผิวที่สัมพันธ์กัน

การนำหัวม้า ๓ หัวมาจัดรวมกันให้เป็นกลุ่ม แล้วบรรจุภายในวงกลมของกรอบภาพทำให้เป็นเอกภาพ

การนำดอกไม้และใบไม้มาใส่รวมกันในตะกร้าทำให้เป็นเอกภาพ

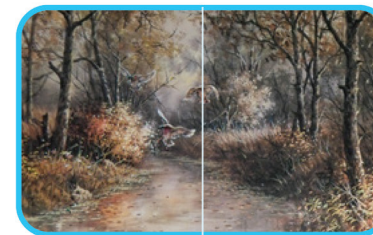

๑๑
หน้าศิลป์ ม. ๑

การนำผลไม้หลากหลายชนิดมาจัดรวมกันในภาชนะทำให้เกิดความเป็นเอกภาพด้วยรูปร่างที่คล้ายกัน

๑๒. ความสมดุล (Balance) เป็นการจัดภาพโดยอาศัยหลักของธรรมชาติเพื่อให้เกิดความรู้สึกในการทรงตัวให้อยู่นิ่งมั่นคง เปรียบเสมือนตาชั่ง ซึ่งแบ่งความสมดุลเป็น ๒ ชนิด คือ ความสมดุลซ้าย-ขวาเท่ากัน (Symmetry Balance) ความสมดุลซ้าย-ขวาไม่เท่ากัน (Asymmetry Balance)

ความสมดุลซ้าย-ขวาเท่ากัน
เมื่อแบ่งครึ่งภาพออกเป็น ๒ ส่วนเท่าๆ กันซ้าย-ขวา จะเห็นว่าภาพมีน้ำหนักสีและโครงสร้างของภาพที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาก

ความสมดุลซ้าย-ขวาไม่เท่ากัน
เมื่อแบ่งครึ่งภาพออกเป็น ๒ ส่วนเท่าๆ กันซ้าย-ขวา จะเห็นว่าแสงและสีของภาพไม่เหมือนกัน แต่เมื่อมองดูโดยรวมแล้วมีความสมดุล

๑๓. จังหวะ (Rhythm) คือ การจัดวางเนื้อหาของงานทัศนศิลป์อย่างซ้ำๆ ต่อเนื่องกัน ทำให้เกิดความเป็นระเบียบ สิ้นไหลน่าสนใจ ถ้าเปรียบจังหวะกับการเขียนหนังสือก็ได้แก่การเว้นช่องไฟและการเว้นวรรค

ลวดลายของผ้าที่ถูกจัดวางเป็นช่วงๆ โดยเว้นระยะห่างเท่าๆ กัน ซึ่งมองดูเป็นระเบียบ สวยงาม ไม่ขัดแย้งตาและความรู้สึกซึ่งเป็นการจัดจังหวะได้สวยงามลงตัวพอดี

